

ชื่อเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชา
การประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Title Achievement of the Internship of the Public Relations Student of
the School of Communication Arts, University of the Thai
Chamber of Commerce

ชื่อผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จันทิมา เขียวแก้ว
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การประชาสัมพันธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์และ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ของนักศึกษาที่มีลักษณะประชากรแตกต่างกัน ฝึกงานในหน่วยงานที่แตกต่างกัน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเกรดเฉลี่ยของนักศึกษา กับผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ของ นักศึกษา และศึกษาปัญหาและอุปสรรค ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการ ประชาสัมพันธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย โดยวิเคราะห์ ข้อมูลจากแบบการประเมินผลการฝึกงานจากหัวหน้าหน่วยงานจำนวน 274 คน และ การวิเคราะห์รายงานการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาจำนวน 155 เล่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบ t-test, One-way ANOVA, การ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยสถิติ Tukey HSD, การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสถิติ Pearson's Product Moment Correlation ผลการวิจัยพบว่า

1. ในภาพรวมนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระดับดี
2. นักศึกษาที่มีลักษณะประชากรแตกต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการ ประชาสัมพันธ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
3. เกรดเฉลี่ยของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. นักศึกษาที่ไปฝึกงานในสถานประกอบการที่แตกต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. ปัญหาและอุปสรรคที่นักศึกษาพบมากในการฝึกงานคือ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใน การทำงาน การประยุกต์ใช้ความรู้ในรายวิชาอื่นในการทำงานจริง ด้านประโยชน์ในการฝึกงาน พบว่า การฝึกงาน ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้การทำงานและ ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์และแนวทางในเตรียมพร้อมสำหรับ การทำงานวิชาชีพในอนาคต และเสนอแนะสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์เน้นให้นักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติในเรื่องการ เขียนข่าวประชาสัมพันธ์ การประกาศเสียงตามสาย และการออกแบบสื่อ เป็นต้น

คำสำคัญ : การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์

Abstract

The objectives of this research were to study the achievement of the PR students' internship, compare the achievement of the student by their demographic factors, and study the relationship between the GPA and the achievement level of the students as well as the problems encountered by the students during their internships, benefit of the internship and recommendations. Two hundred and seventy four students' evaluation sheet from the internship supervisors were analyzed using frequency distribution, percentages, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, Tukey HSD, and Pearson's Product Moment Correlation. The findings were as follow.

1. Students internship achievement was at the good level.
2. Students with different the demographic characteristics had no statistical difference of their internship achievement at the significant level of .05.
3. Students' GPA had the significant relationship with their internship achievement at level of .01.
4. Students working in different offices had statistical different of internship achievement at the significance level of .0.
5. The problems and obstacles encountered by the student were the adjustment into the real working environments and put the knowledge gained from the classroom into practices. The benefits gained from this internship were the knowledge, working skills and hand-on that prepare the students for their future careers. The students suggested that the PR department should provide intensive practicum in the class on writing skill, in-house broadcasting, and media design.

Keywords: Public Relations Internship; PR students' achievement

บทนำ

สภาพการแข่งขันในเรื่องการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตรงตามตลาดแรงงานต้องการนั้น การวัดผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายดังกล่าวประการหนึ่งคืออัตราการได้งานทำของบัณฑิต ซึ่งในสภาพการณ์ปัจจุบันที่โลกและประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และอื่นๆ ปัญหาการว่างงานจึงเป็นปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาของประเทศและสถาบันการศึกษา มีการศึกษาเพื่อตอบคำถามดังกล่าวโดยนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คำตอบที่ได้หลากหลาย เช่น สถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตในบางสาขามากเกินความต้องการของตลาด สถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตไม่ตรงกับความต้องการของตลาด แต่งานวิจัยต่างๆ ที่ทำกันมานั้นยังไม่ให้คำตอบที่แท้จริงกับโจทย์ปัญหานี้

จากการวิจัยของ รศ.ดร. สมชาย สุขศิริเสรีกุล คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ผลการวิจัยที่น่าสนใจต่อปัญหาดังกล่าว โดยพบว่าการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีไม่ได้มีสาเหตุมาจากความไม่สอดคล้องกันของทักษะพื้นฐานของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีอยู่และทักษะพื้นฐานที่สถานประกอบการต้องการ แต่ผลการศึกษาจากมุมมองของสถานประกอบการเกี่ยวกับความต้องการผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีพบว่าแตกต่างจากมุมมองของบัณฑิต นั่นคือสถานประกอบการมองว่าการที่องค์กรจะรับหรือไม่รับพนักงานจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผลประกอบการของแต่ละปี และที่สำคัญต้องการผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ผ่านการฝึกงานระหว่างการเรียน (เปิดวิจัยบัณฑิตใหม่ตะมุตะมิ ผลพวงเรียกค่าจ้างสูงลิบลี้ 2551: 16) เพราะการฝึกงานในสถานประกอบการเปิดโอกาสให้นายจ้างประเมินความสามารถในการทำงานของนักศึกษาซึ่งอาจจะเป็นพนักงานในองค์กรในอนาคตเป็นระยะเวลาอันพอสมควรโดยไม่ต้องมีข้อผูกมัดล่วงหน้า (Brody 1988:

14) และการที่นักศึกษาผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาแล้วจะเป็นข้อมูลให้เจ้าของสถานประกอบการในการประเมินความสามารถของบัณฑิตได้ (Fulmer (a), 1993: 67-70)

ประเด็นที่พบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการที่บัณฑิตต้องมีโอกาสในการเรียนรู้และคุ้นเคยกับการทำงานในสถานการณ์จริง เพื่อให้เกิดทักษะในงานวิชาชีพ และเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับการทำงานและสถานประกอบการ เพื่อจะเป็นบัณฑิตที่พร้อมทั้งความรู้ความสามารถและทักษะที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาในศาสตร์ที่เน้นด้านวิชาชีพบัณฑิตยิ่งจำเป็นต้องมีโอกาสนในการฝึกประสบการณ์ในหลักสูตรอย่างพอเพียง ซึ่งในทางปฏิบัติ การฝึกประสบการณ์ของนักศึกษานั้นอาจเกิดจากความกระตือรือร้นของนักศึกษาเอง หรืออาจจะบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรก็ได้ รวมทั้งอาจได้รับค่าตอบแทนจากการฝึกงานหรือไม่ได้รับก็ได้ (Maynard 1997: 377)

ซึ่งในปัจจุบันนอกจากจะเป็นการกำหนดให้นักศึกษาฝึกงานในสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับวิชาเอกที่ศึกษาโดยมีหน่วยกิตแล้ว ยังมีแนวคิดการฝึกประสบการณ์ในรูปแบบสหกิจศึกษา (Cooperative Education) ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่เน้นการสร้างการเรียนรู้โดยการส่งนักศึกษาไปปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการ (Work-based Learning) ที่มีความร่วมมือกับสถานศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตามที่สถานประกอบการต้องการ โดยมีค่าตอบแทนให้กับนักศึกษาด้วย (รัตนาวดี ศิริทองถาวร และ ปรีดา โพธิ์ทอง 2551: 19)

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้เปิดสอนหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2533 เพื่อผลิตบัณฑิตใน 4 สาขาวิชา ได้แก่ วารสารศาสตร์ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ การประชาสัมพันธ์ และการโฆษณา และได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดให้นักศึกษาได้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพก่อนสำเร็จการศึกษา โดยกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและมีหน่วยกิต ซึ่งแต่เดิมเป็นรายวิชาที่มีน้ำหนัก 1 หน่วยกิต และปรับเป็น 3 หน่วยกิตตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 เป็นต้นมา

การจัดให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานในองค์กร ตลอดจนมีความชำนาญในการปฏิบัติงานวิชาชีพเฉพาะสาขา ทั้งนี้โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกงานไว้ 3 ประการ คือ (คู่มือการฝึกงานของนักศึกษารายวิชาประสบการณ์วิชาชีพ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีการศึกษา 2550)

1. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานวิชาชีพเฉพาะสาขา
2. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงานวิชาชีพ รวมทั้งการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง และ
3. เพื่อเป็นแนวทางให้นักศึกษาปรับตัวในการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

ในส่วนของสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ นั้นจัดให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีโอกาสในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในกิจการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีหน่วยงานประชาสัมพันธ์ หรือบริษัทที่ปรึกษาการประชาสัมพันธ์ (PR Consultant/PR Agency) ซึ่งมีให้เลือก 2 รูปแบบ (มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 2548: 5530 คือ

แบบที่ 1 ลงทะเบียนในรายวิชา CP 404 ประสบการณ์วิชาชีพ (3 หน่วยกิต) ซึ่งต้องเรียนเพิ่มในรายวิชา CP403 สัมมนาการประชาสัมพันธ์ (3 หน่วยกิต) นักศึกษาที่เลือกแผนนี้ต้องมีจำนวนหน่วยกิตสะสมรวมถึงภาคที่ฝึกงานไม่น้อยกว่า 100 หน่วยกิต และตามเกณฑ์ที่สาขาวิชาที่กำหนด มีกำหนดการฝึกงานเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์ หรือ 400 ชั่วโมง โดยอยู่ในความรับผิดชอบของสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ และ ฝ่ายวิชาการคณะนิติศาสตร์

ในการเตรียมความพร้อมเพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นักศึกษาต้องเข้ารับการปฐมนิเทศเพื่อรับทราบข้อมูลและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเตรียมตัวก่อนการฝึกงาน หลังการฝึกงานนักศึกษาต้องเข้ารับการปัจฉิม

นิเทศเพื่อนำเสนอรายงานในที่ประชุมและสัมมนาาร่วมกันเกี่ยวกับประสบการณ์ฝึกงาน และนำส่งรายงานการฝึกประสบการณ์ในหน่วยงานฉบับสมบูรณ์ การประเมินผลสำหรับการฝึกประสบการณ์จะมาจากกิจกรรมการฝึกงาน รายงานการฝึกงานและผลงานที่ทำ การประเมินผลการฝึกงานจากหน่วยงาน และจากอาจารย์ผู้สอน ทั้งนี้คะแนนการประเมินจากหน่วยงานมีน้ำหนักร้อยละ 40 (โครงการฝึกงาน รายวิชาประสบการณ์วิชาชีพ ของ นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ประจำปีการศึกษา 2550.) ซึ่งการประเมินส่วนนี้มีความสำคัญสะท้อนให้เห็นผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนของนักศึกษาในหลักสูตร ตามมุมมองของหน่วยงาน

แบบที่ 2 ลงทะเบียนในรายวิชา CP 405 สหกิจศึกษา (6 หน่วยกิต) การฝึกแบบสหกิจศึกษาใช้เวลาฝึก 16 อาทิตย์ โดยนักศึกษาต้องมีเกรดเฉลี่ย 2.5 ขึ้นไปและไปทำงานที่สถานประกอบการเสมือนเป็นพนักงานขององค์กรแบบเต็มเวลา นักศึกษาที่เลือกแผนนี้จะอยู่ในความดูแลของฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรายวิชาต่างๆในหลักสูตรการประชาสัมพันธ์มีความสำคัญสะท้อนให้ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่ง Pamela G Bourland-Davis , Beverly L. Graham และ Hal W. Fulmer (1997: 32) มองว่าการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะถือว่าการดำเนินการเชิงรุกที่สำคัญกับการทำงานแบบมุ่งสัมฤทธิ์ (Outcomes-driven) ให้ความสำคัญผู้เรียน (student-generated) และ ผลสะท้อนกลับ (feedback-sensitive) ในการบริหารจัดการโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่มีลักษณะประชากรแตกต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่ไปฝึกงานในหน่วยงานที่ต่างกัน
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเกรดเฉลี่ยของนักศึกษากับผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
5. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทั้งในภาพรวมและในรายด้าน ทั้งจุดแข็ง และจุดอ่อน จะช่วยให้สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์นำไปเป็นประโยชน์ในการเตรียมการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งยังเป็นสารสนเทศในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของสาขาวิชาให้สอดคล้องกับความต้องการ และเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง อันเป็นส่วนหนึ่งในการประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตร

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น

1.1 นักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา CP 404 ประสบการณ์วิชาชีพ ในภาคการศึกษาที่ 2 และ ภาคการศึกษาที่ 3 (ภาคฤดูร้อน) ปีการศึกษา 2550 จำนวน 274 คน แบ่งเป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 2 จำนวน 165 คน และ ภาคการศึกษาที่ 3 จำนวน 105 คน การวิจัยนี้ใช้จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.2 รายงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาที่นำส่งสาขาวิชาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินคะแนนในรายวิชา จำนวน 155 เล่ม

2. ตัวแปรการวิจัยและการวัด

ตัวแปรที่ต้องการศึกษา ได้แก่

2.1 ผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ หมายถึง ระดับการประเมินผลความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษาในระหว่างการฝึกงานโดยหัวหน้าหน่วยงาน หรือผู้ดูแลนักศึกษาฝึกงานของหน่วยงานที่รับนักศึกษาฝึกงาน โดยวัดระดับความสามารถในการปฏิบัติด้วยมาตรวัดของ Likert เป็น 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และ ควรปรับปรุง

2.2 ลักษณะประชากรของนักศึกษา หมายถึง ลักษณะด้าน เพศ ชั้นปี กลุ่มของนักศึกษา และ ภาคการศึกษาที่ฝึกงาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 เพศ หมายถึง เพศของนักศึกษาที่ฝึกงาน แบ่งเป็น เพศชาย และ เพศหญิง

2.2.2 ชั้นปี หมายถึง ชั้นปีของนักศึกษา ซึ่ง แบ่งเป็น นักศึกษาชั้นปีที่ 4 และ ชั้นเกินปี 4

2.2.3 กลุ่มของนักศึกษา หมายถึง กลุ่มการเรียนของนักศึกษา ที่มหาวิทยาลัยจัดแบ่งให้นักศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็นนักศึกษา ภาคปกติ กลุ่ม 1 และ นักศึกษาภาคปกติกลุ่ม 2.

2.2.4 ภาคการศึกษาที่ฝึกงาน หมายถึง ภาคการศึกษาที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียนวิชา CP 404 ประสบการณ์วิชาชีพ และออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งแบ่งเป็น ภาคการศึกษาที่ 2 และ ภาคการศึกษาที่ 3 (ภาคฤดูร้อน) ปีการศึกษา 2550

2.3 เกรดเฉลี่ย หมายถึง เกรดเฉลี่ยตลอดระยะเวลาการศึกษา (GPA) ของนักศึกษาในเวลาที่ลงทะเบียนเรียนเรียนวิชา CP 409 ประสบการณ์วิชาชีพ

2.4 ประเภทของหน่วยงานที่ไปฝึกงาน หมายถึง การจัดประเภทของหน่วยงานตามลักษณะขององค์กรหรือธุรกิจที่องค์กรนั้นๆ เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) หน่วยงานของรัฐบาล 2) หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และองค์กรมหาชน 3) บริษัทเอกชน/ธุรกิจ ที่ไม่ใช่หน่วยงานด้านการสื่อสาร หรือ สื่อมวลชน 4) บริษัท/ธุรกิจสื่อมวลชน หน่วยงานโฆษณา/บริษัทที่ปรึกษาประชาสัมพันธ์/Production House 5) ธนาคาร/สถาบันการเงิน/บริษัทประกันชีวิต และ 6) หน่วยงานไม่แสวงกำไร

2.5 ปัญหาและอุปสรรค ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ หมายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามประสบการณ์จริงของนักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ตามที่ปรากฏในรายงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่นำเสนอสาขาวิชาฯ หลังจบภารกิจฝึกงาน

3. สมมติฐานการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องข้างต้น งานวิจัยนี้จึงมีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้ สมมติฐานที่ 1 นักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยมีผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ในระดับดี

สมมติฐานที่ 2 นักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่มีลักษณะประชากรแตกต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 เกรดเฉลี่ยของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

สมมติฐานที่ 4 นักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่ไปฝึกงานในหน่วยงานที่ต่างกันมีผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์แตกต่างกัน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ครั้งนี้ คือ แบบประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ ที่ส่งให้หน่วยงานดำเนินการประเมินคุณความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษา จำนวน 12 รายชื่อ โดยใช้มาตรวัดของ Likert เป็น 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และ ควรปรับปรุง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลในการวิจัยเก็บรวบรวมจากแบบประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ ที่หน่วยงานส่งกลับคืนมาเมื่อสิ้นภาคการศึกษาที่ฝึกงาน จำนวน 274 คน และ รายงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา จำนวน 155 เล่ม รวมทั้งข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการรายวิชาของสาขา และ ฝ่ายวิชาการคณะฯ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลของนักศึกษาที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ 2 จำนวน 165 คน ซึ่งฝึกงานระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 ถึง 31 มกราคม 2551 และ นักศึกษาที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ 3 จำนวน 109 คน ซึ่งฝึกงานระหว่างวันที่ 5 มีนาคม ถึง 30 พฤษภาคม 2551

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากแบบประเมิน และ รายงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นำมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วนำมาลงรหัสในตารางการบันทึกข้อมูลที่เตรียมไว้ แล้วนำมาประมวลโดยใช้โปรแกรม SPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

6.1 การแจกแจงความถี่ และ ค่าร้อยละ เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับ เพศ ชั้นปี กลุ่มที่ศึกษา ภาคการศึกษาที่ลงทะเบียน เกรดเฉลี่ย (GPA) ประเภทของหน่วยงานที่ไปฝึกงาน และการจัดกลุ่มเนื้อหาข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการฝึกงาน ประโยชน์ในการฝึกงาน และ ข้อเสนอแนะของนักศึกษาฝึกงานต่อสาขาวิชา

6.2 ผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ ใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยนำข้อมูลการประเมินความพร้อมและความสามารถในการปฏิบัติงาน ตามมาตรวัดของ Likert 5 ระดับ ซึ่งมีระดับการประเมินดังนี้

ดีมาก	มีค่าคะแนนเท่ากับ	5
ดี	มีค่าคะแนนเท่ากับ	4
ปานกลาง	มีค่าคะแนนเท่ากับ	3
พอใช้	มีค่าคะแนนเท่ากับ	2
ควรปรับปรุง	มีค่าคะแนนเท่ากับ	1

โดยนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ของคะแนนการประเมินระดับความพร้อมและความสามารถในการปฏิบัติงาน แล้วนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยที่ได้นำมาแปลความหมายโดยการตั้งเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.80	หมายถึง มีผลการประเมินในระดับ พอใช้
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.81 – 2.60	หมายถึง มีผลการประเมินในระดับ ดี
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.61 – 3.40	หมายถึง มีผลการประเมินในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.41 – 4.20	หมายถึง มีผลการประเมินในระดับ ดี
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.21 – 5.00	หมายถึง มีผลการประเมินในระดับ ดีมาก

6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

6.3.1 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติ T-test, การวิเคราะห์ความแปรปรวนด้วยสถิติ One-Way ANOVA การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยสถิติ Tukey HSD และ

6.3.2 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยสถิติ Pearson's Product Moment Correlation

7. ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผลการประเมินการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกงานโดยหัวหน้าหน่วยงานหรือพี่เลี้ยงที่ดูแลการฝึกงานถือว่ามีความถูกต้องเป็นไปโดยไม่มี การลำเอียง และ ความคิดเห็นของนักศึกษาในรายงานเป็นความคิดเห็นที่ให้โดยสุจริต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของนักศึกษา

เพศ พบว่า ประชากรที่ศึกษาเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นนักศึกษาหญิงจำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 62.8 และ นักศึกษาชายจำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2 ตามลำดับ

ชั้นปีที่ศึกษา พบว่า เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 94.2 และเป็นนักศึกษาเกินปีที่ 4 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 ตามลำดับ

กลุ่มการเรียน พบว่า เป็นนักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 61.7 ซึ่งมากกว่ากลุ่มที่ 2 ซึ่งมีจำนวน 105 คิดเป็นร้อยละ 38.3 ตามลำดับ

ภาคการศึกษาที่ฝึกงาน พบว่า เป็นนักศึกษาที่ฝึกงานในภาคการศึกษาที่ 2/2550 จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 60.2 และฝึกงานในภาคการศึกษาที่ 3/2550 (ภาคฤดูร้อน) จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 ตามลำดับ

เกรดเฉลี่ยของนักศึกษา พบว่า มีนักศึกษามีเกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.00 – 2.49 มากที่สุดจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมาคือมีเกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 2.00 จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 33.2 และเป็นนักศึกษามีเกรดเฉลี่ย 1.99 หรือน้อยกว่า จำนวนน้อยที่สุด 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4 โดยนักศึกษามีเกรดเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.93 เกรดเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 1.82 ($X=2.61$, $SD = 0.45497$)

ประเภทของหน่วยงาน ที่รับนักศึกษาเข้าไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า นักศึกษาจำนวนมากที่สุด 87 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 ฝึกประสบการณ์ในหน่วยงานการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล รองลงมา จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 25.2 ที่ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในหน่วยงานที่เป็นกลุ่มบริษัท/ธุรกิจสื่อมวลชน หน่วยงานโฆษณา/บริษัทที่ปรึกษาประชาสัมพันธ์/production house และมีนักศึกษาน้อยที่สุด 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ที่ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในหน่วยงานประเภทไม่แสวงกำไร

2. ผลสัมฤทธิ์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 เมื่อพิจารณาผลการประเมินในรายข้อ พบว่ามีรายการที่มีผลการประเมินในระดับดีมาก 5 รายการคือ การปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.57 รองลงมาคือ บุคลิกภาพ (มารยาทและการแต่งกาย) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ความอดทนในการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ความรับผิดชอบและเอาใจใส่งานที่ได้รับมอบหมาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และความกระตือรือร้นในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ตามลำดับ ส่วนรายการประเมินอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยการประเมินในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดใกล้เคียงกัน คือ ความละเอียดรอบคอบมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.75 และใกล้เคียงกัน คือ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามลักษณะประชากร

ผลการทดสอบ t-test ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามลักษณะประชากร ด้าน เพศ ชั้นปี กลุ่มการเรียนของนักศึกษา และภาคเรียนที่ฝึกงาน พบว่า ด้านเพศ นักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสูงกว่านักศึกษาชาย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 และ 4.09 ตามลำดับ ($t = -.738$) ด้านชั้นปีที่ศึกษา พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสูงกว่านักศึกษาชั้นปีเกิน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และ 3.86 ตามลำดับ ($t = .210$) ด้านกลุ่มที่เรียน พบว่านักศึกษาที่เรียนอยู่กลุ่มที่ 1 มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสูงกว่านักศึกษาที่เรียนในกลุ่มที่ 2 ($t = 1.720$) และ ด้านภาคเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่านักศึกษาที่ฝึกงานในภาคการศึกษาที่ 2 มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสูงกว่านักศึกษาที่ฝึกในภาคการศึกษาที่ 3 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และ 4.04 ตามลำดับ ($t = 1.761$) ซึ่งในภาพรวมผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามลักษณะประชากรที่แตกต่างกันของนักศึกษา พบว่า ทุกประเด็นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบค่าแตกต่างในรายข้อของลักษณะประชากรแต่ละประเด็น พบว่า ผลการทดสอบของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ของความแตกต่างในรายข้อของนักศึกษาที่มีการฝึกงานในภาคเรียนที่แตกต่างกัน และระหว่างความแตกต่างในรายข้อของชั้นปีที่นักศึกษาฝึกงาน มีความแตกต่างกัน ดังนี้

นักศึกษาที่ฝึกงานในภาคการศึกษาที่แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สองรายการคือ ความละเอียดรอบคอบ ($t = 2.332$) และ การตัดสินใจแก้ปัญหา ($t = 1.904$) โดยนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคการศึกษาที่ 2 จะมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในเรื่องความละเอียดรอบคอบสูงกว่านักศึกษาที่ฝึกในภาคการศึกษาที่ 3 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 และ 3.61 ตามลำดับ และพบว่า นักศึกษาที่ฝึกในภาคการศึกษาที่ 2 จะมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในเรื่องการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาสูงกว่านักศึกษาที่ฝึกในภาคการศึกษาที่ 3 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และ 3.63 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างในรายข้อของนักศึกษาที่เรียนชั้นต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องบุคลิกภาพ (มารยาทและการแต่งกาย) ซึ่งนักศึกษาชั้นปีเกินจะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และ 4.04 ตามลำดับ

4. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเกรดเฉลี่ยของนักศึกษากับค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างเกรดเฉลี่ยของนักศึกษากับค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า ในภาพรวม เกรดเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .201$)

เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า มี 2 รายการที่ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ทักษะในการทำงาน (ทั่วไปและเฉพาะด้าน) และ บุคลิกภาพ (มารยาทและการแต่งกาย) นอกนั้นเป็นรายการที่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้มีรายการที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 6 รายการ คือ ความกระตือรือร้นในการทำงาน ($r = .226$) ความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมาย ($r = .250$) ความอดทนในการทำงาน ($r = .186$) ความละเอียดรอบคอบ ($r = .166$) ความสามารถในการพัฒนาตนเอง ($r = .174$) และความตรงต่อเวลา ($r = .212$) ส่วนรายการที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 มีจำนวน 4 รายการ คือ การปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงาน ($r = .146$) การตัดสินใจและแก้ปัญหา ($r = .123$) ความคิดริเริ่ม ($r = .130$) คุณภาพของผลงาน ($r = .138$) ตามลำดับ

5. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาที่ไปฝึกงานในหน่วยงานที่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาจำแนกตามหน่วยงานที่ไปฝึก พบว่า นักศึกษาที่ฝึกในหน่วยงานของรัฐบาล มีผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่สูงที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 รองลงมาคือ นักศึกษาที่ฝึกในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจและองค์กรมหาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยในระดับดีมาก ทั้งสองรายการ และ นักศึกษาที่ฝึกในหน่วยงานไม่แสวงกำไรมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ต่ำที่สุด เท่ากับ 3.34 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาที่ฝึกงานในหน่วยงานที่แตกต่างกันพบว่า มีความแตกต่างกันของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเมื่อได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยค่าสถิติ Tukey HSD เพื่อหาคู่ที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์พบว่า มีคู่ที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน 4 คู่ ซึ่งเป็นความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาที่ไปฝึกในหน่วยงานไม่แสวงกำไรกับผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในหน่วยงาน 4 ประเภท คือกับหน่วยงานราชการ (mean difference =0.8986) กับหน่วยงานรัฐวิสาหกิจและองค์กรมหาชน (mean difference =0.8548) กับหน่วยงานประเภทบริษัทเอกชน/ธุรกิจที่ไม่ใช่หน่วยงานด้านการสื่อสารหรือสื่อมวลชน (mean difference =0.8017) และกับหน่วยงานประเภทบริษัท/ธุรกิจสื่อมวลชน หน่วยงานโฆษณา/บริษัทที่ปรึกษาประชาสัมพันธ์/Production House (mean difference =0.7210) ตามลำดับ

6. ปัญหาและอุปสรรค ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามความเห็นของนักศึกษา

6.1 ปัญหาและอุปสรรคในการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่นักศึกษาประสบจากการไปฝึกงานในหน่วยงาน พบว่า นักศึกษาจำนวนมากที่สุด 74 คน คิดเป็นร้อยละ 47.7 พบปัญหาในเรื่องปรับตัวในการทำงาน ได้แก่ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม บรรยากาศในการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร เพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน บุคลากรในฝ่ายต่างๆ นักศึกษาที่มาฝึกงานด้วยกัน รวมทั้ง การปรับตัวให้เข้ากับเวลาในการเข้างาน เนื่องจากต้องปรับตัวให้ตื่นเช้า เพื่อที่จะเข้างานได้ทันตามเวลา ทำให้ระยะแรกไม่เคยชิน รองลงมาคือ นักศึกษาจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 ประสบกับปัญหาในการประยุกต์ใช้ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้เรียนมาจากมหาวิทยาลัย กับการทำงานจริง โดยเฉพาะเรื่องการเขียนข่าว และการใช้คอมพิวเตอร์เมื่อเริ่มการฝึกในระยะแรกๆ . เช่น การเขียนข่าวประชาสัมพันธ์ เนื่องจากเขียนไม่ถูกต้องตามหลักการเขียนข่าวของหน่วยงาน และภาษาในการเขียนยังไม่สละสลวย ความสามารถในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์สำนักงาน โปรแกรมคอมพิวเตอร์บางโปรแกรมยังไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้เป็นอุปสรรคในการทำงาน เช่น โปรแกรม Photoshop, Illustrator, Excel และนักศึกษาน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 พบว่าเนื่องจากองค์กรมีการจ้าง

Agency เข้ามาดำเนินงานประชาสัมพันธ์ให้ ส่งผลให้นักศึกษาฝึกงานไม่สามารถเรียนรู้งานประชาสัมพันธ์ในองค์กรได้มากนัก

6.2 ประโยชน์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา

ประโยชน์ในการฝึกงานของนักศึกษาฝึกงาน พบว่า นักศึกษาจำนวนมากที่สุด 140 คนเห็นว่า การฝึกงานทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ เห็นการทำงานจริง ลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ทำงานจริงซึ่งจะเป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางการทำงานในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้รู้ว่าการทำงานจริงนั้นแตกต่างกับทฤษฎีที่เรียนมา และจะเรียนรู้ด้วยตนเองว่าต้องเตรียมความพร้อมอย่างไรสำหรับการทำงานจริง รองลงมาคือ มีนักศึกษาจำนวน 111 คน เห็นว่าการฝึกงานมีประโยชน์ทำให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้ร่วมงาน วัฒนธรรมองค์กร มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักการวางตัว มีกาลเทศะ มีมนุษยสัมพันธ์และมารยาทที่ดียอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และ นักศึกษาจำนวนน้อยที่สุด 8 คน เห็นว่า การฝึกงานทำให้สามารถใช้เครื่องมืออุปกรณ์ในสำนักงานต่างๆ ได้ เช่น FAX เครื่องถ่ายเอกสาร

6.3 ข้อเสนอแนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา

6.3.1 ข้อเสนอแนะต่อสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะในการฝึกงานของนักศึกษาฝึกงานต่อสาขาวิชา พบว่า นักศึกษาจำนวนมากที่สุด 28 คน เสนอแนะว่า หลักสูตรควรที่จะเน้นในเรื่องของภาคปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ ให้มีการฝึกฝนในทางปฏิบัติให้มากขึ้น เช่น การเขียนข่าว การประกาศเสียงตามสาย การออกแบบสื่อ เพราะว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อนักศึกษาในการฝึกงาน และการปฏิบัติงานด้านประชาสัมพันธ์ รวมไปถึงการฝึกการใช้อุปกรณ์ในสำนักงาน การใช้โปรแกรมต่างๆ เช่น Microsoft Office, Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Image Ready รองลงมา นักศึกษาจำนวน 20 คน เสนอแนะว่า การจัดส่งนักศึกษาไปฝึกงาน ควรพิจารณาเรื่องความถนัด บุคลิก ความชอบ และความเหมาะสม และความสนใจของนักศึกษา เพราะจะทำให้ นักศึกษาสนุกกับงานที่ทำ การฝึกงานก็จะประสบความสำเร็จ และนักศึกษาจำนวนน้อยที่สุด 2 คน เสนอแนะ ใน 3 ประเด็น คือ 1) อยากให้อาจารย์ติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กรนั้นล่วงหน้า เกี่ยวกับระเบียบของการฝึกงาน อีกทั้งความสามารถของนักศึกษาที่องค์กรต้องการ และรายละเอียดของเนื้อหาที่จะให้นักศึกษาเข้าไปฝึกงานว่าต้องทำอะไรบ้าง นักศึกษาจะได้เตรียมตัวให้พร้อมก่อนฝึกงาน 2) ระยะเวลาของการฝึกงาน ควรจะมีมากกว่า 3 เดือน เพื่อที่นักศึกษาจะได้รับประโยชน์ และประสบการณ์การทำงานมากขึ้น และ 3) ควรที่จะมีการประเมินผลการฝึกงานของนักศึกษา 2 ครั้ง ครั้งแรกคือช่วงแรกของการเข้ามาฝึกงาน ครั้งที่ 2 คือช่วงสุดท้ายก่อนที่จะฝึกงานเสร็จ เพื่อที่จะสามารถประเมินให้เห็นถึงการพัฒนาการทำงานของนักศึกษา และความประพฤติของนักศึกษาก่อนและหลังการฝึกงานได้

6.3.2 ข้อเสนอแนะต่อนักศึกษาในรุ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการฝึกงานของนักศึกษาฝึกงานต่อนักศึกษารุ่นต่อไป พบว่า มีนักศึกษามากที่สุด จำนวน 95 คน ให้คำแนะนำกับนักศึกษาที่จะฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุ่นต่อไปว่า ควรมีความกระตือรือร้น ขยันต่อการทำงาน ไม่ปล่อยเวลาให้เปล่าประโยชน์ ต้องมีความตั้งใจ อดทน เสียสละ ทุ่มเทในการทำงานอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ รับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ไม่เกียจงาน รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จะได้ไม่เกิดความขัดแย้งภายในหน่วยงาน รองลงมา มีนักศึกษา จำนวน 89 คน ให้คำแนะนำว่า ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีมารยาท รู้จักกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน มีน้ำใจกับเพื่อนร่วมงาน รู้จักการวางตัว ต่อบุคคลในหน่วยงาน และบุคคลภายนอกหน่วยงาน จะทำให้ปรับตัวให้เข้ากับองค์กรได้ เร็วและประสบความสำเร็จในการฝึกงาน และมีนักศึกษาจำนวนน้อยที่สุด 2 คน ที่ให้ข้อเสนอแนะ 2 ประเด็น คือ 1) ไม่ควรพิจารณาเลือกหน่วยงานจากคำตอบแทน เพราะการฝึกงานในทุกๆ องค์กรถึงแม้ไม่มีคำตอบแทน ก็เป็นสิ่งที่มี

ประโยชน์แก่นักศึกษาเป็นอย่างมาก จึงควรที่จะตระหนักถึงผลประโยชน์ความรู้ทักษะต่างๆ ที่ได้รับจากการฝึกงานมากกว่า และ 2) ควรมีความรู้และทักษะในการใช้ภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายผล โดยสรุปดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า มีรายการที่มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ในระดับดีมาก 5 รายการได้แก่ การปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงาน บุคลิกภาพ (มารยาทการแต่งกาย) ความอดทนในการทำงาน ความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมาย และความกระตือรือร้นในงาน ผลการวิจัยสะท้อนความพร้อมเรื่องทักษะทางสังคมของนักศึกษา และเป็นความสำเร็จระดับหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการจัดการรายวิชา CP 404 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ ทั้งยังสะท้อนความพึงพอใจของหน่วยงานต่อความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกงานอีกด้วย

ผลการประเมินดังกล่าว เป็นสัญญาณที่ดีในเรื่องของสัมพันธภาพระหว่างสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์กับตลาดแรงงาน เพราะสถานศึกษากับสถานประกอบการในตลาดแรงงานต้องพึ่งพากันและกัน (Meredith, S. and Burkle, M. 2008: 199) ความสำเร็จของการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้นักศึกษาสะท้อนการอุทิศตนอย่างมุ่งมั่นของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน ไม่ว่าจะเป็น คณาจารย์ นักศึกษา และหน่วยงานที่รับนักศึกษาฝึกงาน (Kamalipour 1991:10)

ในสภาพที่สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์มีจำนวนนักศึกษามากขึ้น จึงจำเป็นต้องรักษา สัมพันธภาพกับหน่วยงานที่เคยให้ความอนุเคราะห์อยู่เดิม และแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานใหม่ๆ เพื่อรองรับจำนวนนักศึกษา การส่งนักศึกษาไปจำนวนมากในสถานประกอบการเดียว จะทำให้นักศึกษาขาดโอกาสในการเรียนรู้ สอดคล้องกับข้อคิดเห็นเรื่องปัญหาอุปสรรคที่นักศึกษาพบในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่สำคัญคือ ความไม่เพียงพอของสถานที่และอุปกรณ์ในหน่วยงาน เพราะหน่วยงานไม่ได้รับเฉพาะนักศึกษาของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยเท่านั้น แต่ยังรับนักศึกษาจากสถาบันอื่นด้วย ซึ่ง Gwin (1984) กล่าวว่าในท่ามกลางกระแสการแข่งขันเพื่อให้นักศึกษาได้รับการตอบรับให้ฝึกในหน่วยงานที่มีคุณภาพ คณาจารย์ต้องสืบบทบาทในการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานถึงความต้องการที่แท้จริงของการรับนักศึกษาฝึกงาน เพื่อที่จะได้ให้คำแนะนำและจัดสรรนักศึกษาที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการนั้น เพราะการจัดสรรนักศึกษาไม่ตรงความต้องการของหน่วยงาน นักศึกษาจะกลายเป็นภาระของหน่วยงาน (Somerrick 2004: 44) หรือหากจัดหน่วยงานไม่สอดคล้องกับความสามารถของนักศึกษาก็ไม่เกิดประโยชน์ตามความมุ่งหมาย และในทางกลับกันยังเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาขึ้นได้ ทั้งนี้บทบาทการแสวงหาหน่วยงานที่ฝึกต้องเป็นของนักศึกษา เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกทักษะในการต่อสู้กับโลกนอกห้องเรียน และการตัดสินใจสุดท้ายควรเป็นของนักศึกษา อาจารย์ไม่ควรเป็นผู้ตัดสินใจแทน (Gibson 1996: 44)

2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาที่มีลักษณะแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับผลสัมฤทธิ์ที่หน่วยงานประเมินให้นักศึกษาที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันในเรื่อง เพศ ชั้นปี กลุ่มการเรียน และภาคเรียนที่นักศึกษาฝึกงาน พบว่าในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายข้อของ

แต่ละปัจจัย พบว่า มีบางรายปัจจัยของลักษณะความแตกต่างในเรื่องภาคการศึกษาที่ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และชั้นปีของนักศึกษาที่มีระดับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ นักศึกษาที่ฝึกในภาค การศึกษาที่สองมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ ในประเด็น เรื่องการตัดสินใจแก้ปัญหาและแก้ไขปัญหาสูงกว่าของนักศึกษา ที่ฝึกในภาคฤดูร้อน ถึงแม้ว่าในภาพรวมคุณลักษณะด้านนี้ของนักศึกษาจะถูกประเมินในระดับน้อยที่สุด ซึ่งอาจ เกี่ยวเนื่องกับระดับความสามารถในการเรียน เพราะนักศึกษาที่ฝึกในภาคการศึกษาที่สองส่วนใหญ่จะมีค่าเฉลี่ย ของระดับ GPA สูงกว่าของนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคฤดูร้อน โดยพบว่า นักศึกษาที่ฝึกในภาค การศึกษาที่ 2 ส่วนใหญ่ มี GPA ระหว่าง 2.50 -2.99 ในขณะที่นักศึกษาที่ฝึกในภาคฤดูร้อน จะมี GPA ระหว่าง 2.00-2.49 และนักศึกษาที่มี GPA ต่ำกว่า 2.00 เท่านั้นที่ฝึกในภาคฤดูร้อน

นอกจากนั้นผลการวิจัยนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาค่าสัมพันธระหว่างค่าเฉลี่ยผลการศึกษ (GPA) กับ ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา ที่พบในการวิจัยนี้ เช่นกัน ว่ามี ความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ประเด็นในเรื่องของการนำ GPA เข้ามาเป็น ตัวบ่งชี้ความพร้อมในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้น จากการศึกษาของ Maynard (1999:495) พบประเด็น ได้แย้งการที่สถาบันการศึกษาดำเนินการประชาสัมพันธ์ในสหรัฐอเมริกากำหนดว่านักศึกษาที่จะออกไปฝึก ประสบการณ์วิชาชีพได้ต้องมี GPA สูงถึง 3.0 นั้น ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เพราะควรจะต้องดูในรายละเอียด ของทักษะแต่ละด้านด้วย ไม่ใช่ดูเฉพาะเกรดเฉลี่ย

นอกจากนั้น การที่นักศึกษาต้องฝึกงานในภาคฤดูร้อนนั้นเนื่องมาจากนักศึกษายังลงทะเบียนเก็บ รายวิชาไม่ครบตามหลักสูตร จึงต้องเลื่อนกำหนดการฝึกออกไปอีก 1 ภาคการศึกษา ซึ่ง Fulmer (b) (1993: 68) ชี้ว่าการที่นักศึกษาได้เรียนจนครบรายวิชาในหลักสูตรจะเป็นประโยชน์ในการตัดวงจรประสบการณ์จากการฝึกงาน อย่างเต็มที่ และต้องจัดในรูปแบบที่ให้นักศึกษาเรียนวิชาพื้นฐาน – ฝึกประสบการณ์- กลับเข้าห้องเรียนเพื่อสรุป ประมวล (Wrap Up) เพราะเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้นำหลักวิชาการมาประยุกต์สู่การปฏิบัติได้ดีที่สุด ซึ่งแนวคิด นี้สอดคล้องกับ Moore (2004: 325-340) ที่มองว่าหลักสูตรที่ดีต้องยืดหยุ่น มีลำดับขั้นตามกระบวนการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับเทคโนโลยีเชิงสังคม และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทต่างๆ ของสังคม ได้

ทั้งนี้ หากพิจารณาแผนการจัดรายวิชาของหลักสูตรฯ ของสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ของคณะนิเทศ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยที่กำหนดให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพพร้อมกับการเรียนวิชาสัมมนาการ ประชาสัมพันธ์ในภาคการศึกษาเดียวกัน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียน ดังกล่าว การฝึกประสบการณ์วิชาชีพและกลับมาเรียนในวิชาสัมมนาสามารถส่งเสริมให้นักศึกษา ได้มีโอกาส แบ่งปันประสบการณ์ ปัญหาอุปสรรคที่พบในระหว่างการทำงานกับอาจารย์และเพื่อนนักศึกษาคนอื่น และอาจจะ เป็นเหตุผลที่อธิบายว่านักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคการศึกษาที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ในเรื่องความละเอียด รอบคอบในการทำงาน และการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาสูงกว่านักศึกษาที่ฝึกในภาคฤดูร้อน เนื่องจากบริบทใน การเรียนที่มีกลไกการสนับสนุนดังกล่าว ในขณะที่การไปฝึกงานของนักศึกษาในภาคฤดูร้อน นักศึกษาไม่ต้องมา เรียนวิชาการสัมมนาการประชาสัมพันธ์ ทำให้บริบทของการสนับสนุนแตกต่างกัน

นอกจากนั้น มีข้อสังเกตเมื่อพิจารณาจำนวนของนักศึกษาที่ฝึกในภาคฤดูร้อนที่สูงถึง ร้อยละ 39.8 นั้น แสดงถึงจำนวนนักศึกษาตกค้างที่ไม่สามารถเรียนจบตามแผนการศึกษาของหลักสูตรที่วางไว้สำหรับ นักศึกษาเต็มเวลา ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องพิจารณาสำหรับสาขาวิชา เพราะอัตราการสำเร็จการศึกษาตามแผน หลักสูตรถือเป็นมาตรฐานการศึกษาประการหนึ่ง และการที่ต้องจัดการโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคฤดู ร้อนสำหรับนักศึกษาจำนวนมากกระทบต่อการจัดการะงานของอาจารย์ประจำในสาขาด้วยเช่นกัน

ปัจจัยประการต่อมาคือ พบว่า นักศึกษาชั้นปีเกิน มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ในเรื่องบุคลิกภาพ (มารยาทและการแต่งกาย) สูงกว่าของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินั้น อาจ

เนื่องมาจากความพร้อมของการมีทักษะทางสังคมของนักศึกษาที่มีวุฒิสูงกว่า แม้ว่าในประเด็นดังกล่าวจะยังไม่
มีหลักฐานทางวิชาการมายืนยันก็ตาม

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของ นักศึกษาที่ฝึกงานในหน่วยงานที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานในประเด็นนี้ พบว่า นักศึกษาที่ไปฝึกงานในหน่วยงานที่แตกต่างกันมี
ผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์แตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้อง
กับโดยข้อเท็จจริงที่ว่า การดำเนินงานประชาสัมพันธ์จะมีลักษณะที่แตกต่าง ขึ้นอยู่กับลักษณะของหน่วยงาน ที่มี
วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และขอบเขตภาระงานที่แตกต่างกัน (รัตนาวดี ศิริทองถาวร ม.ป.ป. : 83) โดยพบว่า
นักศึกษาที่ฝึกงานในหน่วยงานรัฐบาล มีผลสัมฤทธิ์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่สูงที่สุด รองลงมา คือ
ผลสัมฤทธิ์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจและองค์กรมหาชน ซึ่งอยู่ในระดับดีมากทั้งสอง
กลุ่ม และ นักศึกษาที่ไปฝึกในหน่วยงานประเภทไม่แสวงกำไร มีผลสัมฤทธิ์น้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง และ
ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่เพื่อหาคู่ที่แตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพใน
หน่วยงานไม่แสวงกำไร มีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น กับหน่วยงานประเภท
ธนาคารและประกันชีวิตที่พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การที่พบผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น อาจเนื่องมาจากนักศึกษายังไม่เข้าใจการทำงานของหน่วยงานที่
ไม่แสวงกำไร จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพน้อย ซึ่งผลการศึกษาของ Ashley Brown และ
Lisa T. Fall (2005: 304) พบว่าหน่วยงานไม่แสวงกำไรให้ความสำคัญกับทักษะการเขียนของนักศึกษาฝึกงานสูง
กว่าในหน่วยงานแสวงกำไร สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาฝึกงานคณะนิเทศศาสตร์ มกค. ส่วน
ใหญ่ รายงานว่าตนมีปัญหาในเรื่องการเขียนเพื่อการประชาสัมพันธ์ และการที่หน่วยงานราชการประเมินผล
สัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพสูงนั้นสะท้อนว่านักศึกษาสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์มีความพร้อมในการเข้า
สู่อุตสาหกรรมในภาคราชการมากที่สุด เพราะ สามารถปรับตัวเข้ากับลักษณะงานของหน่วยงานประเภทราชการ
ซึ่งมักจะมีกฎระเบียบการปฏิบัติและกระบวนการทำงานที่ค่อนข้างน้อยกว่าการทำงานในภาคธุรกิจ ซึ่งผลดังกล่าว
ไม่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยในการผลิตบัณฑิตที่มีความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานภาคธุรกิจ ซึ่งไม่
สอดคล้องกับความเห็นของ Pamela G. Borland, Beverly L Graham และ Hal W. Fulmer (1994: 12) ที่มอง
ว่าการสอนวิชาการประชาสัมพันธ์ในห้องเรียนต้องเตรียมพร้อมนักศึกษาให้มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการ
ทำงานประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานที่แตกต่างกันได้ไม่ว่าจะเป็นในโรงพยาบาล บริษัทห้างร้านธุรกิจ หรือแม้กระทั่ง
ในหน่วยงานไม่แสวงกำไร

แต่อย่างไรก็ตามในการพิจารณาผลการประเมินนักศึกษาต้องคำนึงถึงลักษณะงานที่นักศึกษาแต่ละคน
ได้รับมอบหมายซึ่งแตกต่างกันรวมทั้งอติวิสัยซึ่งเป็นประเด็นส่วนตัวของผู้ประเมินด้วยเช่นกัน เพราะจาก
การศึกษาของ Meredith และ Burkle (2008: 199-215) พบว่า พี่เลี้ยงที่ดูแลการฝึกและประเมินผลนักศึกษา
ฝึกงานแต่ละคนอาจมีมาตรฐานการประเมินต่างกัน อีกทั้งในการประเมินนั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นด้วย ซึ่ง
Pamela G. Bourland Beverly L Graham และ Hal W. Fulmer (1994: 13) ระบุว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์การ
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพต้องพิจารณาองค์ประกอบ 3 ด้าน 1) คุณภาพงานเขียนด้านการประชาสัมพันธ์ 2) แฟ้ม
สะสมงาน (Portfolio) และตัวอย่างชิ้นงาน และ 3) พฤติกรรมการทำงานของนักศึกษา ความคิดริเริ่ม และความ
เป็นมืออาชีพ ทั้งนี้ในการประเมินพฤติกรรมการทำงานของนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องให้น้ำหนักกับพี่เลี้ยงหรือ
หน่วยงานในการประเมิน เพราะอยู่ใกล้ชิดและเห็นพฤติกรรมกันตลอดเวลา ซึ่งพฤติกรรมที่ควรประเมินได้แก่
ความรวดเร็วในการทำงาน การเป็นผู้มีความรู้ลุ่มลึก (resourceful) และ สามารถทำงานที่เร่งรัดได้สำเร็จทันเวลา

4. ปัญหาและอุปสรรค ประโยชน์ และ ข้อเสนอแนะของนักศึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

การประเมินผลสัมฤทธิ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษานั้นจะเกิดประโยชน์ในการพัฒนาสูงสุด ต้องมาจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง (Graham, B., Bourland-Davis, P and Fulmer, H., 1997: 198-199) เมื่อพิจารณาข้อมูลจากนักศึกษาในประเด็นปัญหาและอุปสรรคนั้นพบว่า ปัญหาหลักคือเรื่องการปรับตัวเข้ากับการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการจริงไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปรับตัวเองในเรื่องการใช้เวลา การปรับตัวกับวัฒนธรรมองค์กร เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน เพื่อนนักศึกษาฝึกงานจากสถาบันอื่น ฯลฯ ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่สาขาวิชาคาดการณ์อยู่เพราะเป็นเรื่องปกติที่พบได้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาใดก็ตาม จึงได้ดำเนินการให้มีการประชุมพิเศษ รวมทั้งแจกคู่มือเพื่อให้ข้อมูลที่จำเป็น เพื่อเตรียมนักศึกษา ก่อนออกไปฝึกงานจริง แต่อย่างไรก็ตามระดับความสามารถในการปรับตัวนั้นยังขึ้นกับคุณลักษณะส่วนตัวของนักศึกษาด้วย

ส่วนปัญหารองลงมา คือเรื่องการใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาไปใช้ในการทำงานจริง โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเขียนข่าว และการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การที่นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการเขียนในงานประชาสัมพันธ์ อาจเป็นเพราะงานหลักๆ ที่หน่วยงานส่วนใหญ่มอบหมายให้นักศึกษาทำ จะเป็นงานด้านการเขียน ปัญหาของนักศึกษาในประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องปกติ เพราะความสามารถในการเขียนขั้นสูงขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการเขียน และทักษะดังกล่าวไม่สามารถสอนกันได้ง่ายแบบการท่องจำ การจะเขียนได้เก่งต้องขึ้นอยู่กับภาระหน้าที่ฝึกฝน (Napoli, P.M , Taylor, Maureen and Powers, G. 1999: 369-380) และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่นักศึกษาเสนอต่อสาขาวิชาให้หาทางเพิ่มทักษะด้านการเขียนให้นักศึกษา ปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ผลการศึกษาของ Graham, B., Bourland-Davis, P. และ Fulmer, H. (1997: 204) ซึ่งว่างานที่หน่วยงานมอบหมายให้นักศึกษาทำ 4 ลำดับแรก คือ การเขียนข่าวแจก การวางแผนกิจกรรม งานด้านเทคโนโลยี และ งานทั่วไปในสำนักงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Ashley Brown และ Lisa Fall (2005 301) พบว่า ในการคัดเลือกนักศึกษาฝึกงานหน่วยงานจะพิจารณาจากทักษะด้านการเขียน การพูด และทักษะการปฏิบัติงาน โดยต้องมีทักษะ 5 ประการที่สำคัญ คือ 1) มีความสามารถในการเขียนและพูดอย่างดี 2) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ลูกค้า พนักงานและอื่น ๆ 3) ทักษะการวิจัยและวิเคราะห์ 4) การแก้ปัญหาและการเจรจาต่อรอง และ 5) การเขียนเพื่อให้ข้อมูลและการเขียนเพื่อการโน้มน้าวใจ ซึ่งในเรื่องการเขียนนั้น Bourland-Davis, P., Graham, B. และ Fulmer, H. (1997: 30) ยังแบ่งเป็น การเขียนข่าวแจก การเขียนสารคดี การเขียนสำนักงาน (การเขียนบันทึกต่างๆ) การเขียนทั่วไป และ การเขียนบท

จากปัญหาและอุปสรรคที่พบ นั้นเมื่อนักศึกษามีความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้แล้ว นักศึกษาจะเห็นประโยชน์ของการฝึกงาน ซึ่งสอดคล้องกับประโยชน์ที่นักศึกษาส่วนใหญ่ระบุว่าได้จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในเรื่อง ได้ประสบการณ์ทำงานจริงที่เป็นประโยชน์และแนวทางการทำงานในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้รู้ว่าการทำงานจริงนั้นแตกต่างกับทฤษฎีที่เรียนมา และทำให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้ร่วมงาน วัฒนธรรมองค์กร มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักการวางตัว มีกาลเทศะ มีมนุษยสัมพันธ์ และมารยาทที่ดียอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้ และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่นักศึกษาฝึกงานฝากไว้เพื่อให้เป็นแนวคิดกับนักศึกษารุ่นน้อง คือ ในการเตรียมความพร้อมเพื่อการฝึกงานนักศึกษาต้องตั้งใจ ขยันขันแข็ง ทุ่มเท มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ อ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่งทักษะดังกล่าวช่วยในการปรับตัวเข้ากับการทำงานในองค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Reg Westmoreland และ Douglas Star (1977: 60) ที่พบว่าจากการฝึกงานนักศึกษาได้เรียนรู้การทำงานจริงซึ่งเป็นประโยชน์เพิ่มพูนประสบการณ์การทำงาน มีทักษะในการปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และมีนักศึกษาที่ใฝ่ใจงานหลังจากจบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรจัดให้มีการประเมินความสามารถของนักศึกษาเพื่อคัดกรองนักศึกษาที่มีความสามารถเด่นในด้านใด เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดสรรหน่วยงานให้สอดคล้องกับความสามารถของนักศึกษาและความต้องการของหน่วยงาน

2. หาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านการคิดเชิงวิพากษ์และทักษะการตัดสินใจของนักศึกษา อาจทำได้โดย

2.1 เพิ่มวิธีการสอนแบบ Project-based Learning เข้ามาในรายวิชาที่มีการฝึกปฏิบัติ ซึ่ง Fall (1996:5) พบว่า เป็นวิธีการทำให้นักศึกษามีทักษะในการคิดเชิงวิพากษ์และกระบวนการตัดสินใจดีขึ้นหลังจากที่ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการทำโครงการรณรงค์ทางการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งสามารถเพิ่มทักษะการบริหารจัดการประชาสัมพันธ์อีกด้วย

2.2 การจัดโครงการพิเศษ ลักษณะบริษัทจำลอง เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีโอกาสทำงานจริง แก้ปัญหาจริง ซึ่ง Spicer (1991: 3-5) พบว่าการจัดกิจกรรมบริษัทจำลองโดยให้นักศึกษาต้องเริ่มจากศูนย์ ตั้งแต่การคิดโครงการ การหางบประมาณ การดำเนินงานให้ลุล่วงจนกระทั่งการประเมินผลกิจกรรมช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้วิธีการคิดเชิงวิพากษ์ที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ Fall (1996: 15-17) ซึ่งศึกษาในเรื่องเดียวกันแล้วพบว่า เป็นวิธีการที่นักศึกษาประเมินว่าตนเองได้เรียนรู้และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์และมีกระบวนการหาเหตุ-ผล และตัดสินใจดีขึ้น

3. สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ควรทบทวนเนื้อหาวิชาในหลักสูตรว่ามีรายวิชาที่สอนและฝึกปฏิบัติทักษะด้านการเขียนให้นักศึกษาเพียงพอหรือไม่ เพื่อจักสามารถวางแผนการเพิ่มทักษะการเขียนรูปแบบต่างๆ ของนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม อาจจัดให้มีการทดสอบความสามารถด้านการเขียนของนักศึกษาก่อนส่งออกไปฝึกตามหน่วยงาน และ จัดตั้งคลินิกการเขียนเพื่อการประชาสัมพันธ์ สำหรับนักศึกษาที่มีคะแนนทดสอบความสามารถในการเขียนต่ำ ให้มีโอกาสปรับปรุงตนเอง

4. จัดให้มีระบบสารสนเทศด้านหน่วยงานที่รับนักศึกษาเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อให้ นักศึกษาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหน่วยงาน เป็นข้อมูลให้อาจารย์ที่ปรึกษาใช้ในการตัดสินใจอนุมัติให้นักศึกษาไปฝึกในหน่วยงานนั้นๆ ได้ เป็นข้อมูลในการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการติดต่อประสานงานระหว่างสาขาวิชาและหน่วยงาน ทั้งในชั้นการขอความอนุเคราะห์ จัดส่งนักศึกษา การนิเทศก์งาน และร่วมกันกับหน่วยงานในการประเมินผลการฝึกอย่างใกล้ชิด

5. เพื่อเป็นข้อมูลแสดงมาตรฐานการบริหารจัดการโครงการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้นักศึกษา สาขาวิชาอาจนำเอา PRISE Instrument (Gibson 1996: 43-45; Gibson 1998: 67-83) มาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินว่าได้มาตรฐานระดับใด ผลการประเมินจะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมจุดแข็ง ขจัดจุดอ่อนได้

6. ทบทวนวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพราะ นอกจากการประเมินจากอาจารย์ พี่เลี้ยง/หัวหน้าหน่วยงาน แล้ว ควรฟังความคิดเห็นของนักศึกษาด้วยเช่นกัน แทนการให้นักศึกษาสรุปบันทึกฝึกงานประจำวันอย่างสั้นๆ ก็อาจให้นักศึกษาเขียนขยายความเป็นการสะท้อนความคิดเห็น (End-of-term reflection Paper) ในรูปความเรียง/Diary หรือการจัดทำสมุดรวมผลงาน (Portfolio) เป็นต้น

7. การที่สาขาวิชามีนักศึกษาตกค้างต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคฤดูร้อนนั้น เป็นประเด็นที่สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ต้องนำไปศึกษาเพื่อหาสาเหตุ และหาแนวทางการช่วยเหลือดูแลให้นักศึกษาสามารถเรียนได้ตามแผนการเรียน

8. แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานใหม่ๆ เพื่อขยายเครือข่ายและโอกาสในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในหน่วยงานที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อรองรับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น และลดปัญหาที่ต้องอนุมัติให้

นักศึกษาไปฝึกในหน่วยงานเดียวกันจำนวนหลายคน ทั้งนี้อาจจะโดยการขอความร่วมมือจากเครือข่ายนักศึกษาเก่าของสาขา หรือของสาขาอื่นๆ ในคณะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพของนักศึกษาก่อนและหลังการฝึกงานเพื่อนำมาวิเคราะห์ในเชิงลึกเพื่อเปรียบเทียบเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าได้ศึกษามีศักยภาพเพิ่มพูนขึ้นมาก/น้อย และด้านใด
2. เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีโครงการสหกิจศึกษาเป็นโครงการทางเลือกใหม่สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จึงควรที่การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของ รายวิชา CP404 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ กับรายวิชา CP 405 สหกิจศึกษา ให้ชัดเจนว่ามีจุดดี จุดเด่น หรือเหมาะสมกับนักศึกษาแต่ละบุคคลอย่างไร เพื่ออาจารย์ที่ปรึกษาจะสามารถให้คำแนะนำกับนักศึกษาให้เลือกได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะลักษณะการฝึกงานที่เหมือนกัน จำนวนเวลาที่ฝึกใกล้เคียงกัน แต่จำนวนหน่วยกิตที่ได้ต่างกันมาก

บรรณานุกรม

- คู่มือการฝึกงานของนักศึกษารายวิชาประสบการณ์วิชาชีพ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีการศึกษา 2550. กรุงเทพมหานคร: 2550. (เอกสารอัดสำเนา)
- โครงการฝึกงาน รายวิชาประสบการณ์วิชาชีพ ของ นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ประจำปีการศึกษา 2550. กรุงเทพมหานคร: 2550. (เอกสารอัดสำเนา)
- “เปิดวิจัยบัณฑิตใหม่เตะฝุ่น ผลพวงเรียกค่าจ้างสูงลิบลิว: รายงานพิเศษ” **มติชนสุดสัปดาห์**. ปีที่ 28 ฉบับที่ 1430 (11-17 มกราคม 2551) : 16.
- รัตนาวดี ศิริทองถาวร. “การประชาสัมพันธ์ขององค์การประเภทต่างๆ” ใน **การประชาสัมพันธ์เบื้องต้น**. หน้า 83 -101. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ม.ป.ป.
- รัตนาวดี ศิริทองถาวร และปรีดา โพธิ์ทอง. “ทัศนะเกี่ยวกับสหกิจศึกษาในมุมมองของผู้ประกอบการภาคธุรกิจของไทย.” ใน **เอกสารการสัมมนาวิชาการระดับชาติ UTCC OWARD**. หน้า 18-23. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2551.
- หอการค้าไทย, มหาวิทยาลัย. **ระเบียบการและหลักสูตรการศึกษา** ปีการศึกษา 2548-2549. กรุงเทพมหานคร: 2548.
- Bourland-Davis and other. “ **Public Relations Internships and Student Teaching: A Cross-Disciplinary Analogical Criticism.**” Paper presented at the Annual Meeting of the Speech Communication Association (80th, New Orleans, LA, November 19-22, 1994).
- Bourland-Davis, Pamela G. and Graham, Beverly L. “Defining a public relations internship through feedback from the field.” **Journalism & Mass Communication Educator**. 52, 1 (Spring 1997) :26-33.
- Brody, E.W. “PR Management: What Is a Public Relations Graduate?,” **Public Relations Quarterly**. 33, 2 (Summer 1988):14.

- Brown, Ashley and Fall, Lisa T. "Using the port of entry report as a benchmark: Survey results of on-the-job training among public relations internship site managers," **Public Relations Review**. 31, 2 (June 2005): 301-304.
- Fall, L. "**Management by Objectives: Authentic Assessment in a Public Relations Practicum**," Paper presented at the Annual Meeting of the Association for Education in Journalism and Mass Communication (79th Anaheim, CA August 9 – 13, 1996).
- Fall, Lisa. "Value of engagement: Factors influencing how students perceive their community contribution to public relations internships," **Public Relations Review**. 32, 4 (November 2006) : 407-415.
- Fulmer, Hal W. (a) "**Public Relations Internship: Bridging the Classroom-Boardroom Gap**." Paper presented at the Joint Meeting of the Southern States Communication Association and the Central States Communication Association (Lexington, KY, April 14-18, 1993).
- _____. (b) "Public Relations Internships: Considerations For A Successful Program," **Journal of the Association for Communication Administration**. 3 (Aug-Oct1993): 67-73.
- Gibson, Dirk C. "Criteria for Establishing and Evaluating Pubic Relations Internship Systems," **Public Relations Quarterly**. 41, 1 (Spring 1996):43-45.
- _____. "Public Relations Internship System Evaluation: Criteria and a Preliminary Instrument," **Public Relations Review**. 24, 1 (Spring 1998): 67-83.
- Graham, Beverly and others. "Using the Internship as a Tool for Assessment: A Case Study," **Journal of the Association for Communication Administration**. 3 (September 1997): 198-205.
- Gwin, Louis M, Jr. "**PR Internships: A View from Both Sides of the Fence**." Paper presented at the Annual Meeting of the Association for Education in Journalism and Mass Communication (67th, Gainesville, FL, August 5-8, 1984).
- Kamalipour, Yahya R. "**Methods of Assessing Internship Performance**." Paper presented at the Annual Meeting of the Central States Communication Association (Chicago, IL, April 11-14, 1991).
- Maynard, Michael L. "Opportunity in paid vs. unpaid public relations internships: A semantic network analysis," **Public Relations Review**. 23, 4 (Winter 1997) : 377-391.
- _____. "Challenging the 3.0 GPA eligibility standards for public relations internships." **Public Relations Review**. 25, 4 (Winter 1999) : 495-508.
- Meredith, Sandra and Burkle, Martha. "Building Bridges Between University and Industry: Theory and Practice," **Education + Training**. 50, 3 (2008) : 199-215.
- Moore, David Thornton. "Curriculum at Work: An Educational Perspective on the Workplace as a Learning Environment." **Journal of Workplace Learning**. 16, 6 (2004): 325-340.
- Napoli, P. M , Taylor, Maureen and Powers, G. "Writing Activities of Public Relations Practitioners: the Relationship Between Experiences and Writing Tasks." **Public Relations Review**. 25, 3 (Autumn 1999): 369-380.

Somerick, Nancy M. "Strategies for Managing an Intern's Performance," **Public Relations Quarterly**. 46, 1 (Spring 2001): 23-25.

_____. "A Practical Approach That Can Help Organizations Recruit and Select Public Relations Interns," **Public Relations Quarterly**. 49, 1 (Spring 2004) :44-45.

Spicer, Karin-Leigh. "**The Application of Critical Thinking Skills in the Public Relations Curriculum.**" Paper presented at the Annual Meeting of the Speech Communication Association (77th, Atlanta, GA, October 31 – November 3, 1991).

Westmoreland, Reg and Starr, Douglas. "PR students, professionals both learn from internships," **Journalism Educator**. 32, 1 (April 1977): 58-60